

Warszawa, dnia 12 marca 2014 r.

BPK.511.51.2014

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

Badane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ujawniły problem wykładni art.72 § 1 pkt 2 k.k. w zakresie określenia formy realizacji obowiązku, który może być przez Sąd nałożony na skazanego, wobec którego zawieszono wykonanie kary.

Zgodnie z art.72 § 1 pkt 2 k.k. Sąd zawieszając wykonanie kary może zobowiązać skazanego do przeproszenia skazanego. W praktyce orzeczniczej dość często orzeczenie obowiązku, o którym mowa w art.72 § 1 pkt 2 k.k., prowadzi do zobowiązania skazanego do złożenia w środkach masowego przekazu oświadczenia o odpowiedniej treści. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, wykładnia zgodnie z którą, dopuści się możliwość utożsamiania przeproszenia z zobowiązaniem do umieszczenia oświadczenia w środkach masowego przekazu, w praktyce może prowadzić do nałożenia na skazanego w okresie próby obciążeń nieproporcjonalnych do popełnionego czynu, którym nie będzie on w stanie podolać.

Ratio legis „przeproszenia”, o którym mowa w art.72 §1 pkt 2 k.k., stanowi „pojednanie się” skazanego z pokrzywdzonym. „Pojednanie się” ma stanowić gwarancję tego, iż skazany wobec którego, warunkowo zawieszono wykonanie kary, pozostając na wolności, nie będzie podejmował działań, które mogłyby w efekcie doprowadzić do negatywnych skutków dla pokrzywdzonego (nachodzić go, znieważać, etc.). Przykładowo Sąd Apelacyjny w Krakowie w orzeczeniu z dnia 16 sierpnia 2001 r., sygn. akt II AKa

162/01 *expressis verbis* stwierdził, iż „Przeproszenie pokrzywdzonego wtedy ma istotne znaczenie, gdy zostanie przyjęte, to jest gdy ofiara wybaczy sprawcy swej krzywdy”. O gotowości, chęci „pojednania”, w aspekcie stosowania art. 72 §1 pkt 2 k.k., niejednokrotnie pisze się w doktrynie. W piśmiennictwie wskazuje się, że Sąd określając formę i czas przeprosin, powinien w tym zakresie uwzględnić stanowisko pokrzywdzonego oraz sprawcy /*Kodeks karny, Część ogólna. Tom II. Komentarz do artykułów 32-116, red. M.Królikowski, R.Zawłocki, Warszawa 2011, s.566/*; czy też że ustanawiając ten obowiązek Sąd powinien wziąć pod uwagę stosunek sprawcy do popełnionego czynu, a głównie jego „gotowość” pojednania się, a także taką chęć po stronie pokrzywdzonego. Brak takiej chęci po którejkolwiek stronie zdaje się czynić orzekanie tego obowiązku bezcelowe. /(*Kodeks karny. Komentarz, red. M.Filar, Warszawa 2010 r., s.380/*). Oczywiście jest, iż akt ekspiacji jako zachowanie o wymowie przede wszystkim moralnej, ma sens wtedy tylko, gdy jest spontaniczny i szczery; jako akt wymuszony nie może oddziaływać pozytywnie na skazanego, czy spełniać wobec niego roli wychowawczej /*Kodeks karny. Część ogólna, red. G.Rejman, Warszawa 1999, s.1130/*.

W tym aspekcie zwrócić należy uwagę na treść art.24 §1 k.c., zgodnie, z którym osoba, której dobro osobiste zostało naruszone, może m.in. żądać od osoby, która dopuściła się naruszenia „złożenia oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie”. Przyjmując założenie, że prawodawca jest podmiotem działającym racjonalnie, a system stanowi niesprzeczny zbiór norm, trudno zaakceptować tezę, iż „przeproszenie”, jest tym samym, co „zobowiązanie złożenia oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie”. W tym stanie należy domniemywać, że gdyby intencją prawodawcy było to, aby na podstawie art. 72 §1 pkt 2 k.k. dopuszczalne było zobowiązanie skazanego do złożenia oświadczenia w środkach masowego przekazu, posłużyłby się on (podobnie jak w k.c.) słownictwem wyrażającym bezsprzecznie jego zamiar. Jest to o tyle istotna uwaga, bowiem mamy w tym przypadku do czynienia z regulacją karno-prawną, gdzie precyzja regulacji ujmowana przez Trybunał Konstytucyjny w kategoriach „wymogu określoności”, który stanowi jedną z podstawowych wartości państwa prawnego, jest bezwzględnie wymagana.

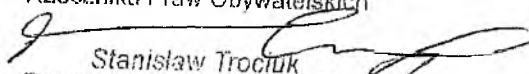
Podsumowując, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, łączenie z przeproszeniem pokrzywdzonego obowiązku umieszczenia w środkach masowego przekazu oświadczenia o

odpowiedniej treści, może zostać uznane za niedopuszczalną wykładnię rozszerzającą na niekorzyść osoby skazanej w procesie karnym (odrębną kwestię stanowi to, czy organ orzekający może osiągnąć tożsamy skutek w trybie art.72 § 1 pkt 8 k.k.). Wyraźnie należy wskazać, iż celem art.72 § 1 pkt 2 k.k. jest przeproszenie pokrzywdzonego, które ma oddziaływać na sprawcę w sposób zapobiegawczo-wychowawczy, nie zaś upublicznienie orzeczenia (funkcję kompensacyjną pełni środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości). Przedstawiona konstatacja, wydaje się niezwykle istotna, gdyż ze względu na koszty związane z umieszczeniem ogłoszenia w środkach masowego przekazu, nałożenie na osobę skazaną obowiązku o takim charakterze może być dla niego niezwykle dolegliwe, o wiele bardziej, niż obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. W efekcie środek ten zamiast pełnić funkcję zapobiegawczo-wychowawczą może prowadzić do zarządzenia wykonania zawieszony kary. Trudno uznać, iż może oddziaływać wychowawczo na skazanego, potencjalnie istniejąca możliwość zarządzenia wykonania zawieszony kary, wobec braku środków finansowych na opłacenie oświadczenia w prasie, czy też w telewizji.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art.16 ust.1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001r., Nr 14 poz.147) zwracam się do Pana Ministra o przedstawienie stanowiska w powyższym zakresie.

z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich